

Een boom die uitroept: ik ben natuur

**Boomambassadeur Lodewijk Baljon kiest voor
Pterocarya stenoptera als zijn inspiratieboom**

Als wij als redactie van Boomzorg aan landschapsarchitect Lodewijk Baljon vragen naar zijn inspiratieboom, komt het antwoord snel: 'Ik kies de klimboom.' Misschien een logisch antwoord voor een architect: die gaat voor functie, maar wat minder handig voor het project Boomambassadeur. Dat is in essentie toch een sortimentswedstrijd, met als doel beheerders, architecten en bestuurders te inspireren om meer bijzonder sortiment toe te passen.

Auteur: Hein van Iersel

Van een speelboom naar bijzonder sortiment is niet zo'n grote stap. Haagbeuk wordt veel gebruikt als speelboom, maar Baljon gaat gelukkig voor de wat meer exclusieve Chinese vleugelnoot ofwel *Pterocarya stenoptera*. Deze vleugelnoot is net wat onbekender dan zijn inheemse broer *Pterocarya fraxinifolia*, maar heeft geen last van de bekende nadelen van deze gewone of Kaukasische vleugelnoot. Het is een krachtige groeier en door de iets slankere habitus een betere laanboom, maar hij heeft vooral veel minder last van wortelopslag. Dat maakt *P. fraxinifolia* meestal onbruikbaar in de straat.

Hoe kun je kinderen opvoeden tot verantwoorde burgers die op een verstandige manier met de natuur omgaan, als ze er als kind niet in hebben kunnen spelen?

Boomambassadeur Baljon kiest zijn inspiratieboom niet met dit laatste aspect in het achterhoofd, maar met het oog op toepasbaarheid als klim- of speelboom. Net als de gewone haagbeuk heeft deze vleugelnoot stevige zijtakken, die, als hij op de juiste manier is opgekweekt, van onderaf beginnen. Baljon beschrijft zijn ideale speelboom als een boom die kinderen leert om gecalculerde risico's te nemen. In onze overgereguleerde wereld is het goed dat er ook nog dingen zijn die niet gecertificeerd of ieder jaar getest worden. Een klimboom herinnert je – en dat geldt bij navragen voor bijna iedereen – aan die ene boom uit je jeugd. Voor Baljon was dat de goudrenet in de achtertuin bij zijn ouders. Voor de auteur van dit artikel is het de kers met die lekkere dikrode Spaanse kersen bij zijn oma in de achtertuin. De klimbomen uit onze jeugd zijn doorgaans per ongeluk klimboom geworden, terwijl de klimbomen die bij de grotere Nederlandse kwekers in de showroom staan, echt zo gekweekt worden. Die markt is overigens klein.

Baljon zegt het niet met zo veel woorden, maar tussen de regels door maakt hij duidelijk dat deze te klein is. Dat is enerzijds een kip-en-eiverhaal. Er

worden geen klimbomen geplant omdat ze niet worden aangeboden, maar het is ook een kwestie van koudwatervrees bij beheerders en ontwerpers. Baljon heeft zijn klimbomen alleen getekend op schoolpleinen en eigenlijk nooit in openbare ruimtes zoals stadsparken. Een gemiste kans, volgens de architect. Een goed voorbeeld daarvan is de scheefgewaaide kastanje in het Amsterdamse Vondelpark. Deze kastanje kon door het hoge grondwaterpeil in dit park niet goed wortelen en ligt nu op zijn zij, zonder overigens aan vitaliteit in te leveren. Deze boom is waarschijnlijk de beroemdste speel- of klimboom van Nederland, maar net als de goudrenet van Baljon of de Spaanse kers van uw verslaggever nooit als zodanig bedoeld.

'Zou Zocher – de ontwerper van het Vondelpark (red.) – dat wel zo bedoeld hebben?' filosofeert Baljon hardop. 'Waarschijnlijk niet', is het antwoord. 'Zocher heeft een park getekend waar de gegoede burgerij met lange jurken over de paden moest wandelen.'

Op ieder plein staat één grote meerstammige boom, en die moet in de visie van Baljon uitroepen: ik ben natuur

De ideale klimboom daagt kinderen uit om hun grenzen te verkennen. Hier een klimbare eik in het Drutens Bosje in Druten.

Het belang van klimbomen, maar ook van andere vormen van speelnatuur, mag niet worden onderschat. Natuur is voor kinderen niet iets waar je alleen maar naar kijkt, maar iets wat je uitnodigt om in actie te komen. Baljon vertelt over een door hem gerealiseerd project waarin een modderplek was opgenomen. Al snel kwamen er klachten van ouders. Te gevaarlijk, was hun oordeel. Er werden hekken omheen geplaatst en borden met 'moerasgevaar' en uiteindelijk werd er een laag zand overheen gekiepert. Baljon: 'Je zult altijd twee bewegingen zien. Aan de ene kant de oer-Nederlandse hang naar netheid, maar gelukkig is er ook nog die andere kant, die kinderen uitdaagt om hun grenzen te verkennen.' Baljon: 'Onderschat het belang daarvan niet. Hoe kun je kinderen opvoeden tot verantwoorde burgers die op een verstandige manier met de natuur omgaan, als ze er als kind niet in hebben kunnen spelen?'

Die laagvertakte haagbeuk of vleugelnoot is dan wel een klimboom, maar de veel gevoeliger magnolia of de hoger vertakte eik is verboden terrein

Koudwatervrees

Baljon verklaart de koudwatervrees ten opzichte van klimbomen bij beheerders van bijvoorbeeld stadsparken uit het feit dat het lastig is om goed te af te stemmen waar kinderen wel in mogen spelen en waarin niet. Die laagvertakte haagbeuk of vleugelnoot is wel een speelboom, maar de veel gevoeliger magnolia of hogere vertakte eik is verboden terrein. Op schoolpleinen waar het bureau van Baljon speelbomen heeft toegepast, geldt dat veel minder: daar is altijd toezicht. Met de behoefte aan natuurlijk spelen heeft dat volgens de architect weinig te maken. Ook bij reguliere speeltoestellen, die – anders dan klimbomen – onder het Speelbesluit vallen, heeft in korte tijd een enorme opmars van natuurlijk spelen plaatsgevonden.

Veelzijdig

Maar Baljon heeft gelukkig niet alleen voor de Chinese vleugelnoot gekozen vanwege de bruikbaarheid als klim- of speelboom. Deze vleugel-

noot is ook uitermate geschikt om toe te passen als stadsboom. Daarbij moet men wel rekening houden met een brede kroon en dus voor brede plantstroken kiezen. De Kaukasische vleugelnoot is in sommige gevallen breder dan hoog, en ook het Chinese broertje is zeker geen boom die in smalle straatjes past, maar hij is in ieder geval wel toepasbaar in de straat.

Baljon heeft zijn klimbomen alleen getekend op schoolpleinen en eigenlijk nooit in openbare ruimtes zoals stadsparken

P. stenoptera wordt door Baljon regelmatig toegepast in de Koreaanse projecten van zijn bureau, en recent heeft hij de boom opgenomen in een Sittards project: Ligne. De gemeente Sittard heeft hier culturele voorzieningen (bibliotheek, filmhuis en museum) gecombineerd met de hogeschool, winkels, wonen en zorg. En dit allemaal bovenop een parkeergarage. Doel van het project is daarnaast ook het verbinden van de verschillende winkelgebieden in de Limburgse stad en het ontwikkelen van nieuwe looproutes. Baljon is enthousiast over de samenwerking met de opdrachtgever van dit project, de gemeente Sittard. Ligne is nog echt een project waarbij zijn bureau ook werkelijk de tijd krijgt om zich vast

te bijten in de ambachtelijke kant van het vak. Baljon legt uit: 'Steeds vaker vragen opdrachtgevers alleen naar een voorlopig ontwerp. Dat kan natuurlijk, maar het ontbreekt dan aan tijd om echt de diepte in te gaan. Wat betreft de boomkeuze zou er hier dan waarschijnlijk zijn gekozen voor een valse christusdoorn (*Gleditsia*). Wellicht ook te verdedigen en vanuit praktische toepasbaarheid zeker geschikt, maar Baljon is ervan overtuigd dat de Chinese vleugelnoot hier beter past. Het ontwerp van het bureau betreft de invulling van het binnenstadsgebied met korte wandelstraten en verschillende pleinruimten. Op ieder plein staat één grote meerstammige boom, en die moet in de visie van Baljon uitroepen: ik ben natuur. Een tweede eis van Baljon was dat de soort zich niet al te agressief zou gedragen. Niet naar het dak van de parkeergarage, maar ook niet naar de natuurstenen rand die als een bak om de boom heen staat.

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-5122

